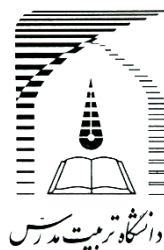

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه هنر و معماری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته: معماری فنی

الگوی طراحی استفاده از آب در خانه های ایرانی-اسلامی

(مطالعه موردی: ۷ مورد از خانه های ایرانی-اسلامی)

سحر ارجمندی

استاد راهنما:

دکتر خسرو دانشجو

استاد مشاور:

دکتر افسانه زرکش

خرداد ۱۳۹۳

تأیید اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیات داوران نسخه نهایی پایان نامه خانم سحر ارجمندی رشته: معماری فنی تحت عنوان: الگوی طراحی استفاده از آب در خانه‌های ایرانی - اسلامی (مطالعه موردی: ۷ مورد از خانه‌های ایرانی - اسلامی) را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد تأیید می‌کنند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	آقای دکتر خسرو دانشجو	استادیار	
۲- استاد مشاور	سرکار خانم دکتر افسانه زرکش	استادیار	
۳- استاد ناظر	آقای دکتر محمدجواد مهدوی نژاد	استادیار	
۴- استاد ناظر	آقای دکتر محمد مهدی محمودی	استادیار	
۵- نماینده تحصیلات تکمیلی	آقای دکتر محمدجواد مهدوی نژاد	استادیار	

آئین نامه حق مالکیت مادی و معنوی رساله دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (انری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه می باشد، باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

« اینجانب سحر ارجمندی دانشجوی رشته معماری ورودی سال تحصیلی ۱۳۹۰ مقطع کارشناسی‌ارشد دانشکده هنر و معماری متعهد می‌شوم کلیه نکات مندرج در آئین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه/ رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله براساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم.»

نام و نام خانوادگی: سحر ارجمندی

تاریخ و امضا:

آیین نامه چاپ پایان نامه های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد نگارنده در رشته معماری است که در سال ۱۳۹۳ در دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر خسرو دانشجو از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

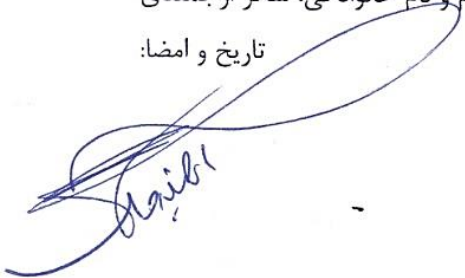
ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب سحر ارجمندی دانشجوی رشته مهندسی معماری - فنی مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: سحر ارجمندی

تاریخ و امضا:

به مصداق "من لم یکن یشکر المخلوق لم یشکر الخالق"

بسی شایسته است از استاد فریخته و فرزانه جناب آقای خسرو دانشجو
که با کرامتی چون خورشید، سرزمین دل را روشنی بخشید و گلشن سرای
علم و دانش را با راهنماییهای سازنده‌شان، بارور ساختند، نهایت تشکر و
قدرردانی را داشته باشم

و

با سپاس فراوان از سرکار خانم دکتر افسانه زرکش، که مشاوره
اینجانب را به عهده داشته‌اند.

همچنین در این اثنا، از تمامی اساتیدی که این حقیر فرصت تلمذ
در حضورشان را دارا بودم، نهایت قدرردانی و سپاس را دارم...

تقدیم به

خدای مهربانم، که از لطف بی‌کرانش فرصت علم‌آموزی به من عطا کرد...

مادر عزیزتر از جانم، دریای بی‌کران فداکاری و عشق که زندگیم را مایه‌ی مهر و

عظوفت او، مستم...

پدر بزرگوارم که بادی چون دریا، در سحظات سخت زندگی، آرامش و توکل بر

خدا را به من آموخت...

و خواهر و برادرانم، که وجودشان صفا بخش زندگی من است

چکیده:

مسکن به عنوان مهم ترین فضایی که انسان در آن زندگی می کند و تمام نیاز های مادی و معنوی خود را در این فضا تامین می کند نیاز به تفکر و تعمق بسیار دارد. در راستای تامین این نیازها، معماری نقش بسیار پر رنگی را ایفا می کند و می تواند به عنوان اصلی ترین عامل در خدمت انسان باشد. یکی از مهم ترین عناصری که به تنهایی می تواند هم نیازهای مادی و هم نیاز های معنوی و روحی انسان را تامین کند، آب است که به دلیل ویژگی های خاص خود، جایگاه ویژه ای در معماری به خصوص معماری مسکن دارد. لذا هدف تحقیق حاضر، دستیابی به اصولی در معماری است تا بتواند ارتباط انسان با آب را در مسکن تقویت کند و نحوه مدیریت آب در خانه را در جهت افزایش ارتباط معنایی و قدسی در کنار ارتباط مادی و کاربردی تامین کند و در نهایت بتواند خانه ای بر مبنای آب طراحی کند که آب جایگاه معنایی خود را در مسکن مطابق آن چه در معماری خانه های سنتی وجود داشته است و با در نظر گرفتن اصول اسلامی و ایرانی و قدسی متناسب با نیاز های امروز ایجاد کند.

نتیجه پژوهش انجام شده نشان دهنده این مطلب می باشد که خانه های سنتی ایرانی-اسلامی، در به کار گیری آب، علاوه بر توجه به کاربرد مادی آن، به جنبه های معنوی و قدسی آب نیز توجه داشته اند و اصول ایرانی و اسلامی را به نحو احسن در خانه ها اجرا کرده اند. آب در خانه های سنتی، همواره در قلب خانه حضور داشته، و طراحی آن بهشت موعود در قرآن را یادآوری می کرده است. تمام این راهکارها، توجه کافی به فرهنگ و سبک زندگی ایرانی نیز داشته است. تمام خانه های مورد مطالعه، ویژگی مکان های قدسی مورد نظر اسلام را داشته اند و فضایی که آب در آن حضور داشته، توجه به آسمان، مرکزیت و وحدت در کثرت، تناسب و تقارن، عدل، گوناگونی رنگ ها و .... را داشته است. لذا به منظور احیای این ارزش ها در دنیای امروز، بایستی این ارزش ها امروزی شوند و مطابق فرهنگ و سبک زندگی امروز تعریف شوند. امروزه ورود اتومبیل، مبلمان و دکوراسیون مختلف و... تغییر زیادی در سبک زندگی و معماری ایجاد کرده است که در موضوع مورد تحقیق تاثیر بسیاری داشته است. لذا در انتهای این تحقیق اصول و راهکارهایی برای طراحی مسکن با استفاده از آب در جهت تقویت ارتباط آب و انسان از جنبه قدسی و معنایی مطابق نیاز های امروز و با در نظر گرفتن اصول اسلامی، ایرانی و اصول معماری مکان های قدسی ارائه می شود.

روش مورد استفاده در این پژوهش، تفسیری تاریخی می باشد و تحیل های مربوط به بناها با روش استدلال منطقی صورت گرفته است. این تحقیق به دلیل ارائه اصول کاربردی به دست آمده از تحقیق در راستای طراحی مسکن بر مبنای آب (طبق اصول ایرانی- اسلامی) از نوع تحقیقات کاربردی می باشد.

کلمات کلیدی: طراحی مسکن، طراحی آب، اصول ایرانی اسلامی، اصول قدسی، مدیریت آب، سبک زندگی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
و.....	فهرست جداول
ط.....	فهرست تصاویر
ک.....	فهرست نقشه ها
ل.....	فهرست دیاگرام ها
۱.....	۱- فصل اول: مقدمه و کلیات پژوهش
۱.....	۱-۱ مقدمه
۲.....	۲-۱ تعریف مسئله
۳.....	۳-۱ اهداف تحقیق
۴.....	۴-۱ سوالات تحقیق
۵.....	۱-۴-۱ سوالات اصلی
۵.....	۲-۴-۱ سوالات فرعی
۵.....	۵-۱ فرضیه های تحقیق
۶.....	۶-۱ مواد و روش تحقیق
۷.....	۷-۱ پیشینه تحقیق
۱۰.....	۸-۱ محدوده تحقیق
۱۱.....	۹-۱ ساختار فصول
۱۱.....	۱-۹-۱ فصل اول: مقدمه و کلیات پژوهش
۱۲.....	۲-۹-۱ فصل دوم: مبانی نظری
۱۳.....	۳-۹-۱ فصل سوم: تحلیل نمونه های موردی
۱۴.....	۴-۹-۱ فصل چهارم: دستیابی به اصول کلی طراحی مسکن معاصر با رویکرد طراحی آب در جهت القای حس قدسی
۱۴.....	
۱۵.....	۵-۹-۱ فصل پنجم: تحلیل سایت و طراحی بر اساس نتایج به دست آمده
۱۶.....	۲- فصل دوم: مبانی نظری
۱۶.....	۱-۲ مقدمه
۱۶.....	۱-۱-۲ مقدمه بخش اول فصل
۱۷.....	۲-۲ مفهوم خانه
۱۷.....	۱-۲-۲ معنای لغوی خانه
۲۱.....	۲-۲-۲ تفاوت مفهوم خانه از مسکن
۲۲.....	۳-۲-۲ مفهوم خانه از دیدگاه بزرگان

۲۳	۳-۲- شناخت خانه ها
۲۳	۱-۳-۲- خانه در کشور های غیر ایرانی مسلمان
۲۷	۲-۳-۲- خانه های غیر ایرانی غیر اسلامی
۲۷	۱-۲-۳-۲- خانه های چینی
۲۹	۱-۲-۳-۲- خانه های یونان و ایتالیا
۳۰	۳-۳-۲- خانه های ایرانی
۳۰	۱-۳-۳-۲- تیپ خانه ها در معماری سنتی و معاصر ایران
۳۱	۲-۳-۳-۲- نقش حیاط در خانه های تاریخی و معاصر
۳۳	۴-۲- خانه در فرهنگ ایرانی-اسلامی
۳۴	۱-۴-۲- خانه از دیدگاه قرآن
۳۷	۱-۱-۴-۲- ابعاد مفهومی مسکن مطلوب در اسلام
۳۸	۲-۱-۴-۲- مفهوم مکان در اسلام (مکان قدسی)
۳۹	۳-۱-۴-۲- شاخصه های قدسی مکان در بینش اسلامی
۴۲	۴-۱-۴-۲- مسکن به عنوان مکان قدسی
۴۲	۲-۴-۲- مردم شناسی خانه
۴۲	۱-۲-۴-۲- فرهنگ خانه: ریشه ها، کارکرد ها و الگوها
۴۴	۲-۲-۴-۲- تاثیر سبک زندگی بر مسکن
۴۵	۳-۲-۴-۲- فرهنگ خانه در معماری سنتی ایرانی-اسلامی
۴۸	۴-۲-۴-۲- فرهنگ خانه در معماری مدرن ایرانی-اسلامی
۵۴	۵-۲- مقدمه بخش دوم
۵۵	۶-۲- طبیعت و اهمیت آن در اسلام
۵۵	۱-۶-۲- طبیعت در قرآن
۵۶	۲-۶-۲- طبیعت از دیدگاه احادیث
۵۷	۷-۲- آب و جایگاه آن در دین اسلام
۵۹	۱-۷-۲- نقش معنایی آب
۶۰	۲-۷-۲- جایگاه معنایی آب در اسلام
۶۲	۳-۷-۲- جایگاه معنایی آب در فرهنگ ایرانی
۶۳	۱-۳-۷-۲- آب در نگارگری
۶۵	۲-۳-۷-۲- آب در باغ ایرانی
۶۶	۳-۳-۷-۲- آب در معماری سنتی ایران
۶۷	۱-۳-۳-۷-۲- حوض
۷۰	۲-۳-۳-۷-۲- حوضخانه
۷۲	۳-۳-۳-۷-۲- سرداب
۷۲	۴-۳-۳-۷-۲- قنات

۷۴.....	۲-۷-۳-۵- پایاب
۷۵.....	۲-۷-۳-۶- آب انبار
۷۷.....	۲-۷-۳-۷- چاه
۷۷.....	۲-۷-۳-۸- آشپزخانه
۷۸.....	۲-۷-۳-۹- توالت و حمام
۷۸.....	۲-۸- نقش آب در آرامش روانی انسان
۷۹.....	۲-۹- آثار روانی آب و هوا بر انسان از دیدگاه قرآن و روایات
۸۰.....	۲-۱۰- کاربری آب ها
۸۲.....	۲-۱۱- نقش آب در القای حس قدسی در معماری خانه های سنتی
۸۷.....	۲-۱۲- آب در معماری مسکونی معاصر
۸۷.....	۲-۱۲-۱- آبرسانی شهری در ایران معاصر
۸۸.....	۲-۱۲-۲- فضاهای حضور آب در خانه های معاصر
۸۹.....	۲-۱۲-۳- زیبایی شناسی آب در فرهنگ معاصر ایرانی-اسلامی
۹۰.....	۲-۱۳- تغییر فناوری آبرسانی و تاثیر آن بر الگوی مصرف آب
۹۳.....	۲-۱۴- نتیجه گیری
۹۵.....	۳- فصل سوم: تحلیل نمونه های موردی
۹۵.....	۳-۱- مقدمه
۹۵.....	۳-۲- شناخت اقلیمی شهر یزد
۹۷.....	۳-۳- تامین آب شهر یزد
۹۸.....	۳-۴- اقلیم و معماری در شهر یزد
۱۰۱.....	۳-۵- حیاط در خانه
۱۰۳.....	۳-۶- الگوی کلی خانه های یزد
۱۰۴.....	۳-۷- معرفی خانه های مورد مطالعه
۱۰۵.....	۳-۷-۱- خانه اولیا
۱۰۸.....	۳-۷-۲- خانه کلاهدوز
۱۱۲.....	۳-۷-۳- خانه زرگر
۱۱۵.....	۳-۷-۴- خانه تراب (برادران سیگاری ها)
۱۱۹.....	۳-۷-۵- خانه رسولیان
۱۲۳.....	۳-۸- تحلیل نمونه ها
۱۲۳.....	۳-۸-۱- تحلیل جایگاه آب در معماری خانه های سنتی
۱۲۴.....	۳-۸-۱-۱- حوض
۱۳۷.....	۳-۸-۱-۲- حوضخانه یا سرداب
۱۴۱.....	۳-۸-۱-۳- نهر یا جوی روان
۱۴۲.....	۳-۸-۱-۴- پایاب و آب انبار

- ۱۴۷..... ۳-۸-۱-۵- چاه آب
- ۱۵۴..... ۳-۹- نتایج به دست آمده از تحلیل نمونه های موردی
- ۱۵۴..... ۳-۹-۱- تحلیل انواع نحوه حضور آب در خانه های مورد مطالعه
- ۱۵۵..... ۳-۹-۲- نحوه کاربرد آب و تاثیر آن در القای حس قدسی در خانه های مورد مطالعه
- ۱۵۶..... ۳-۹-۳- طراحی فضاهای شامل آب در خانه های مورد مطالعه با تاثیر از فرهنگ ایرانی
- ۱۵۹..... ۳-۹-۴- مسائل قدسی برگرفته از فرهنگ ایرانی مرتبط با آب در خانه های مورد مطالعه
- ۱۵۹..... ۳-۹-۵- طراحی فضاهای شامل آب در خانه های مورد مطالعه با تاثیر از قرآن و اصول اسلامی
- ۱۶۳..... ۳-۹-۶- شاخصه های قدسی مکان (مکان قدسی) در معماری مرتبط با آب در خانه های مورد مطالعه
- ۱۶۶..... ۳-۱۰- جمع بندی و نتیجه گیری این فصل

۴- فصل چهارم: دستیابی به اصول کلی طراحی مسکن با رویکرد طراحی آب در جهت القای

- ۱۶۹..... **حس قدسی**
- ۱۶۹..... ۴-۱- مقدمه
- ۱۷۰..... ۴-۲- تطابق فرهنگ سنتی ایرانی-اسلامی با نیاز های معاصر
- ۱۷۷..... ۴-۳- اصول در نظر گرفته شده برای طراحی آب در مسکن معاصر ایرانی-اسلامی
- ۱۸۴..... ۴-۴- نتیجه گیری و اثبات فرضیه ها
- ۱۸۴..... ۴-۴-۱- اهداف تحقیق
- ۱۸۵..... ۴-۴-۲- سوالات تحقیق
- ۱۸۵..... ۴-۴-۱-۲- سوالات اصلی
- ۱۸۵..... ۴-۴-۲-۲- سوالات فرعی
- ۱۸۵..... ۴-۴-۳- فرضیه ها
- ۱۸۶..... ۴-۴-۴- اثبات فرضیه ها
- ۱۸۶..... ۴-۴-۴-۱- اثبات فرضیه اول
- ۱۹۰..... ۴-۴-۴-۲- اثبات فرضیه دوم
- ۱۹۱..... ۴-۴-۴-۳- اثبات فرضیه سوم
- ۱۹۲..... ۴-۴-۴-۴- اثبات فرضیه چهارم
- ۱۹۳..... ۴-۴-۴-۵- اثبات فرضیه پنجم
- ۱۹۴..... ۴-۴-۴-۶- اثبات فرضیه ششم
- ۱۹۴..... ۴-۴-۴-۷- اثبات فرضیه هفتم
- ۱۹۵..... ۴-۴-۴-۸- اثبات فرضیه هشتم
- ۱۹۶..... ۴-۵- راهکارها و الگوهای نهایی طراحی (مبانی نظری طراحی)
- ۱۹۶..... ۴-۵-۱- تقسیم بندی کاربری آب
- ۱۹۷..... ۴-۵-۲- انواع منابع آب مصرفی خانه
- ۱۹۸..... ۴-۵-۳- آب های کثیف قابل تصفیه

۱۹۸.....	۴-۵-۴- استفاده از تجهیزات خورشیدی برای آب (تصفیه، گردش و ...)
۱۹۹.....	۴-۵-۵- آب استخر و تجهیزات خورشیدی
۲۰۰.....	۴-۵-۶- آبیاری فضای سبز
۲۰۰.....	۴-۵-۷- استفاده از کاهنده ها و دیگر تجهیزات صرفه جویی در مصرف آب
۲۰۰.....	۴-۵-۸- افزایش مسافت محل استخراج آب و محل استفاده از آب در خانه
۲۰۱.....	۴-۵-۹- تعریف فضاهای آبی در خانه
۲۰۱.....	۴-۵-۹-۱- ورود به خانه با حضور آب
۲۰۲.....	۴-۵-۹-۲- آب عنصر مرکزی فضاهای خانه
۲۰۳.....	۴-۵-۹-۳- آب عنصر صمیمیت بخش و آرامش بخش در خانه
۲۰۴.....	۴-۵-۱۰- فضاهای گم شده مرتبط با آب در خانه های امروز
۲۰۴.....	۴-۵-۱۰-۱- اتاق خلوت
۲۰۵.....	۴-۵-۱۰-۲- فضایی کاملا سنتی مطابق معماری ایرانی-اسلامی
۲۰۷.....	۴-۵-۱۰-۳- نمایش آب در فضاهای عمومی و مشترک ساختمان
۲۰۷.....	۴-۵-۱۰-۴- استفاده از تجهیزات طراحی شده به سبک اسلامی- ایرانی اما در نوع جدید
۲۰۸.....	۴-۵-۱۰-۵- همنشینی آب با سایه، باد، گیاهان
۲۰۸.....	۴-۵-۱۰-۶- کشاندن فضاهای خانه (فضاهای اصلی) به سمت آب
۲۰۹.....	۴-۵-۱۱- ترکیب آب با تکنولوژی نو در جهت زیبایی بیشتر و الای حس توسط آب
۲۰۹.....	۴-۶- نتیجه گیری
۲۱۱.....	۵- فصل پنجم: طراحی
۲۱۱.....	۵-۱- مقدمه
۲۱۱.....	۵-۲- معرفی سایت و علت انتخاب سایت
۲۱۲.....	۵-۳- تحلیل سایت
۲۱۱.....	۵-۳-۱- موقعیت سایت در شهر یزد
۲۱۳.....	۵-۳-۲- کاربری های همجوار سایت
۲۱۴.....	۵-۳-۳- موقعیت و محدوده سایت
۲۱۴.....	۵-۳-۴- ابعاد سایت
۲۱۵.....	۵-۳-۵- مسیرهای دسترسی به سایت
۲۱۵.....	۵-۳-۶- فضای سبز و فضاهای قابل ساخت سایت
۲۱۶.....	۵-۳-۷- تحلیل دید و منظری سایت
۲۱۶.....	۵-۳-۸- تحلیل اقلیمی سایت
۲۱۷.....	نتیجه گیری
۲۱۹.....	فهرست منابع
۲۲۲.....	چکیده انگلیسی

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۸.....	جدول ۱-۱- عقاید نظریه پردازان در مورد ارتباط مسکن و طبیعت
۱۸.....	جدول ۱-۲- بررسی معنای لغوی واژه های خانه و مسکن در لغت نامه های فارسی
۱۸.....	جدول ۲-۲- بررسی واژه های مترادف با واژه خانه
۲۲.....	جدول ۳-۲- مفهوم خانه و سکونت از دیدگاه بزرگان
۲۸.....	جدول ۴-۲- تیپ پلان خانه های چینی
۲۹.....	جدول ۵-۲- تیپ پلان خانه های رومی و یونانی
۳۴.....	جدول ۶-۲- لفظ بیت (بیوت) در قرآن
۳۵.....	جدول ۷-۲- لفظ سکن در قرآن
۳۸.....	جدول ۸-۲- معیارهای مسکن مطلوب در اسلام
۴۰.....	جدول ۹-۲- شاخصه های قدسی مکان در معماری
۴۷.....	جدول ۱۰-۲- مسائل مهم در سبک زندگی سنتی ایرانی-اسلامی
۴۷.....	جدول ۱۱-۲- تاثیر عناصر مهم در سبک زندگی افراد بر معماری مسکن سنتی ایرانی-اسلامی
۵۱.....	جدول ۱۲-۲- مسائل مهم در سبک زندگی مدرن ایرانی-اسلامی
۵۲.....	جدول ۱۳-۲- تاثیر عناصر مهم در سبک زندگی افراد بر معماری مسکن معاصر ایرانی-اسلامی
۵۲.....	جدول ۱۴-۲- تفاوت فرهنگ خانه در معماری سنتی و معاصر ایرانی-اسلامی
۵۵.....	جدول ۱۵-۲- موارد اهمیت قرآن به طبیعت
۵۶.....	جدول ۱۶-۲- نمونه ای از احادیث مرتبط با طبیعت
۵۸.....	جدول ۱۷-۲- جمع بندی مفاهیم مرتبط با آب مستخرج از آیات
۶۱.....	جدول ۱۸-۲- جمع بندی مفاهیم مرتبط با آب در آیات
۶۳.....	جدول ۱۹-۲- آب در فرهنگ ایرانی
۸۴.....	جدول ۲۰-۲- عوامل حسی مرتبط با آب در القای حس قدسی
۸۵.....	جدول ۲۱-۲- عوامل معنوی مرتبط با آب در القای حس قدسی
۸۶.....	جدول ۲۲-۲- عوامل مذهبی مرتبط با آب در القای حس قدسی
۸۶.....	جدول ۲۳-۲- عوامل مادی مرتبط با آب در القای حس قدسی
۸۸.....	جدول ۲۴-۲- فضاهای حضور آب در خانه های معاصر ایرانی-اسلامی
۹۰.....	جدول ۲۵-۲- ارزش های زیبایی شناختی
۱۰۰.....	جدول ۱-۳- تاثیر اقلیم در معماری یزد
۱۰۲.....	جدول ۲-۳- ویژگی عمومی حیاط خانه ها در یزد
۱۰۷.....	جدول ۳-۳- کلیات مدارک و نقشه های خانه اولیاء

جدول ۳-۴- کلیات مدارک و نقشه های خانه کلاهدوز	۱۱۱
جدول ۳-۵- کلیات مدارک و نقشه های خانه زرگر یزدی	۱۱۴
جدول ۳-۶- کلیات مدارک و نقشه های خانه سیگاری های یزد (تراب)	۱۱۸
جدول ۳-۷- کلیات مدارک و نقشه های خانه رسولیان	۱۲۲
جدول ۳-۸- انواع نحوه حضور آب در خانه های سنتی یزد	۱۲۳
جدول ۳-۹- حوض آب در حیاط خانه اولیا	۱۲۵
جدول ۳-۱۰- حوض آب در حیاط خانه کلاهدوز	۱۲۷
جدول ۳-۱۱- حوض آب در حیاط خانه زرگر	۱۳۰
جدول ۳-۱۲- حوض آب در حیاط خانه اخوان سیگاری ها (تراب)	۱۳۲
جدول ۳-۱۳- حوض آب در حیاط خانه رسولیان	۱۳۵
جدول ۳-۱۴- حوضخانه (سرداب) در خانه رسولیان	۱۳۸
جدول ۳-۱۵- حوضخانه (سرداب) در خانه زرگر	۱۳۹
جدول ۳-۱۶- حوضخانه (سرداب) در خانه کلاهدوز	۱۴۰
جدول ۳-۱۷- نهر در خانه اولیا	۱۴۱
جدول ۳-۱۸- آب انبار و پایاب در خانه اولیا	۱۴۲
جدول ۳-۱۹- آب انبار و پایاب در خانه کلاهدوز	۱۴۳
جدول ۳-۲۰- آب انبار و پایاب در خانه سیگاری ها (تراب)	۱۴۴
جدول ۳-۲۱- آب انبار و پایاب در خانه رسولیان	۱۴۶
جدول ۳-۲۲- چاه آب خانه کلاهدوز	۱۴۷
جدول ۳-۲۳- چاه آب خانه سیگاری ها (تراب)	۱۴۸
جدول ۳-۲۴- تحلیل فضاهای آبی در خانه اولیا	۱۴۹
جدول ۳-۲۵- تحلیل فضاهای آبی در خانه کلاهدوز	۱۵۰
جدول ۳-۲۶- تحلیل فضاهای آبی در خانه زرگر	۱۵۱
جدول ۳-۲۷- تحلیل فضاهای آبی در خانه سیگاری ها (تراب)	۱۵۲
جدول ۳-۲۸- تحلیل فضاهای آبی در خانه رسولیان	۱۵۳
جدول ۳-۲۹- عوامل ایجاد ارتباط حسی و قدسی در خانه توسط آب	۱۵۴
جدول ۳-۳۰- تقسیم بندی چهارگانه در حوض های حیاط خانه های مورد مطالعه	۱۵۸
جدول ۳-۳۱- دیدگاه قدسی به آب در فرهنگ ایرانی	۱۵۹
جدول ۳-۳۲- شاخصه های قدسی مکان (مکان قدسی) در معماری مرتبط با آب در خانه های مورد مطالعه	۱۶۳
جدول ۴-۱- اصول فرهنگی مرتبط با طراحی آب در خانه	۱۷۰
جدول ۴-۲- تطابق فرهنگ سنتی ایرانی-اسلامی با نیاز های معاصر در طراحی مسکن	۱۷۵
جدول ۴-۳- اصول در نظر گرفته شده برای طراحی آب در مسکن معاصر ایرانی-اسلامی (با تاکید بر القای حس قدسی)	۱۷۸
جدول ۴-۴- اثبات فرضیه اول	۱۸۶

۱۹۱.....	جدول ۴-۵- اثبات فرضیه دوم
۱۹۲.....	جدول ۴-۶- اثبات فرضیه چهارم
۱۹۵.....	جدول ۴-۷- اثبات فرضیه هشتم

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۲۴.....	تصویر ۱-۲- کروکی خانه ای در دمشق .....
۲۶.....	تصویر ۲-۲- نما و پلان یک خانه مصری .....
۲۷.....	تصویر ۳-۲- کروکی خانه ای در لیبی .....
۲۸.....	تصویر ۴-۲- خانه های حیاط دار چین .....
۶۴.....	تصویر ۵-۲- آب در نگارگری ایرانی .....
۶۸.....	تصویر ۶-۲- تنوع فرم در حوض های حیاط خانه های سنتی ایرانی-اسلامی .....
۶۹.....	تصویر ۷-۲- صدای آب، نم و بوی آب، خنکی آب و حس آب با فواره های حوض در حیاط خانه های سنتی .....
۷۲.....	تصویر ۸-۲- نمونه ای از سرداب در مناطق گرم و خشک (سرداب خانه کلاهدوز) .....
۷۳.....	تصویر ۹-۲- برش طولی یک قنات .....
۷۵.....	تصویر ۱۰-۲- نمونه ای از پایاب .....
۷۵.....	تصویر ۱۱-۲- مقطع و پلان خانه رسولیان .....
۸۸.....	تصویر ۱۲-۲- آبرسانی شهری .....
۹۷.....	تصویر ۱-۳- قنات .....
۹۸.....	تصویر ۲-۳- چاه .....
۱۰۶.....	تصویر ۳-۳- حیاط اندونی (گودال باغچه خانه اولیا) .....
۱۰۶.....	تصویر ۴-۳- حوض حیاط بیرونی .....
۱۰۶.....	تصویر ۵-۳- محل جریان آب در ایوان و حیاط گودال باغچه .....
۱۰۹.....	تصویر ۶-۳- فضای خارجی و داخلی خانه کلاهدوز .....
۱۱۰.....	تصویر ۷-۳- سرداب خانه کلاهدوز .....
۱۱۰.....	تصویر ۸-۳- نورگیر سرداب و پایاب خانه کلاهدوز .....
۱۱۱.....	تصویر ۹-۳- مطبخ و محل استفاده از آب .....
۱۱۳.....	تصویر ۱۰-۳- حیاط خانه زرگر .....
۱۱۴.....	تصویر ۱۱-۳- سرداب (حوضخانه) و نورگیر بالای حوض سرداب خانه زرگر .....
۱۱۷.....	تصویر ۱۲-۳- حیاط اصلی خانه سیگاری ها .....
۱۱۷.....	تصویر ۱۳-۳- ایوان رو به حیاط .....
۱۱۷.....	تصویر ۱۴-۳- مطبخ .....
۱۱۷.....	تصویر ۱۵-۳- سرداب جنوب خانه .....
۱۱۷.....	تصویر ۱۶-۳- فضای جنب مطبخ .....
۱۲۲.....	تصویر ۱۷-۳- تالار ارسی و ایوان خانه رسولیان .....
۱۹۵.....	تصویر ۱-۴- درجات ارتباطی با آب .....
۱۹۷.....	تصویر ۲-۴- نحوه تقسیم بندی کاربری آب .....

- تصویر ۳-۴- تصفیه کننده خورشیدی..... ۱۹۹
- تصویر ۴-۴- دستگاه خورشیدی تصفیه آب استخر..... ۱۹۹
- تصویر ۵-۴- انحراف مسیر ورودی به خانه برای برخورد با آب ۲۰۱
- تصویر ۶-۴- نمونه ای از تلاش معماری برای نزدیک تر کردن ارتباط آب و انسان در خانه ۲۰۲
- تصویر ۷-۴- طراحی فضاهای اصلی خانه با محوریت آب ۲۰۳
- تصویر ۸-۴- آب در فضای اصلی حضور خانواده ۲۰۴
- تصویر ۹-۴- نمونه ای از فضای خلوتگاه در معماری مسکونی معاصر ۲۰۵
- تصویر ۱۰-۴- نمونه ای از فضای سنتی در معماری مسکونی معاصر ۲۰۶
- تصویر ۱۱-۴- حضور آب در فضاهای عمومی (راه پله و...) ۲۰۷
- تصویر ۱۲-۴- نمونه ای از به کار گیری هنر اسلامی در حین ارتباط با آب ۲۰۸

فهرست نقشه ها

صفحه	عنوان
۹۶.....	نقشه ۱-۳- ایران، یزد .....
۱۰۵.....	نقشه ۲-۳- موقعیت خانه اولیا در شهر یزد .....
۱۰۸.....	نقشه ۳-۳- موقعیت مکانی خانه کلاهدوز .....
۱۱۲.....	نقشه ۴-۳- موقعیت مکانی خانه زرگر یزد .....
۱۱۵.....	نقشه ۵-۳- موقعیت مکانی خانه سیگاری های یزد (تراب) .....
۱۱۹.....	نقشه ۶-۳- موقعیت مکانی خانه رسولیان .....
۲۱۳.....	نقشه ۱-۵- موقعیت سایت در شهر (موقعیت خانه های سنتی مورد مطالعه و سایت مورد نظر) .....
۲۱۳.....	نقشه ۲-۵- کاربری های مهم در جوار سایت .....
۲۱۴.....	نقشه ۳-۵- موقعیت و محدوده سایت مورد نظر .....
۲۱۴.....	نقشه ۴-۵- ابعاد سایت مورد نظر .....
۲۱۵.....	نقشه ۵-۵- مسیر دسترسی به سایت .....
۲۱۵.....	نقشه ۶-۵- فضاهای سبز (غیر قابل ساخت) و فضاهای قابل ساخت سایت .....
۲۱۶.....	نقشه ۷-۵- تحلیل دید و منظری سایت .....
۲۱۶.....	نقشه ۸-۵- تحلیل اقلیمی سایت .....